Aluehallintovirasto
Etelä-Suomi

Ympäristöneuvos Ville Salonen

LAUSUNTO

24.4.2018

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Kuuleminen 24.4.2018, HE 14/2018, Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi valiokunnan toimialaa koskevilta osin

Lausunto

Kun hallituksen esitystä tarkastellaan maa- ja metsätalousvaliokunnan toimialan kannalta, ovat kalatalouden ja vesitalouden tehtävät aluehallintovirastojen ympäristölupavastuualueiden näkökulmasta keskeisimmät. Nämä molemmat tehtäväkokonaisuudet ovat esityksen mukaan siirtymässä perustettaville maakunnille.

Kun aluehallintovirastot ratkaisevat ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisia lupa-asioita, on ratkaisujen perustana hakemukset, niistä saatavat lausunnot ja muistutukset sekä kyseisen lain mukainen lupaharkinta. Keskeistä on, että asiakirjat sisältävät kaiken lupaharkinnan kannalta oleellisen tiedon. Erityisesti heikkolaatuisimpien hakemusten kyseessä ollessa ELY-keskusten ympäristönsuojeluviranomaisen ja kalatalousviranomaisen lausunnot ovat tärkeitä, kuten myös silloin, kun kyse on periaatteellisista linjaratkaisuista.

Kalatalouden yleisen edun valvonta Luovaan

Kalatalouden yleisen edun valvonta on luvittajan kannalta keskeinen ja se kuuluu viranomaisen tehtäviin. Kalataloushallinnossa yleisen edun valvonta on elinkeinon edistämistehtävistä ja ”EU -asioista” (rahan jako ja merialueen kalastuksen valvonta) erillinen kokonaisuus. ELY-keskusten luonnonsuojelutehtävät ja pohjavesitehtävät jaetaan siten, että edistäminen menee maakuntiin ja viranomaistehtävät Luovaan. Miksi ei kalataloushallinnon puolella menetellä samoin?

Viranomaistehtävien, jossa kala-alalla yleisen edun valvonta on keskeisin, siirtäminen 18 erillisen maakunnan itsehallinnon alle on omiaan luomaan epävarmuutta ja epäselvyyttä viranhaltijoiden ja myös kala-alan toimijoiden keskuudessa.

Samoin kalataloushallinnon pienet resurssit jakautuvat tavalla tai toisella 18 maakuntaan. Asiantuntemusta hajautuu laajalle, mutta ei silti riitä kaikkiin maakuntiin. Näin viranomaisasioinnissa asianosaisten yhtenäinen ja tasapuolinen kohtelu voi olla vaarassa. Luovassa tilanne olisi toinen.

Kalatalousviranomainen maakunnassa

Jos nykyinen kalataloushallinto kuitenkin siirretään kokonaisuudessaan maakuntaan, on luvittajan kannalta, ja koko suomalaisen kalatalouskentän kannalta, tärkeää, että maakuntiin tulee selkeä ja itsenäinen kalatalousviranomainen. Kalatalousviranomaisen on maakunnassa voitava käyttää puhevaltaa kaikissa yleistä kalatalousetua koskevissa asioissa. Koska moniin hankkeisiin liittyy erilaisia intressejä, on lainsäädännöllä varmistettava kalatalousviranomaisen itsenäisyys maakunnassa.

Paitsi kalatalousviranomaisen itsenäinen asema suhteessa maakuntahallintoon, tulee varmistaa myös sen itsenäinen asema suhteessa maakuntiin siirrettävään vesitalousviranomaiseen. Vesitalous- ja kalastalousasioissa intressit ovat usein vastakkaiset. Maakuntiin siirtyvät esim. valtion hallinnoimat 250 vesitalouslupaa (mm. tulvasuojelua, vesivoiman tuotantoa, maankuivatusta), joita ei useinkaan hallinnoida kalatalouden intressien mukaisesti.

Kalatalousviranomaisen tulee myös voida ratkaista itsenäisesti muutoksenhausta asiassa, joka koskee yleistä kalatalousetua.

Kalatalousviranomainen on laittanut lupaviranomaisessa vireille muun muassa kalataloudellisia kunnostuksia, kalatalousvelvoitteiden tarkistamista ja hallintopakkoja koskevia hakemuksia. Erityisen tärkeitä ovat vanhentuneiden, väärin kohdennettujen ja liian pienten kalatalousvelvoitteiden ja -maksujen muutoshakemukset, joita kalatalousviranomainen on viime vuosina tehnyt. Kalatalousviranomainen on ollut oikealla asialla, koska velvoiteisiin tehdyt muutokset ovat pysyneet ylemmissä oikeusasteissa. Maakuntien tasolla näihin hankkeisiin liittyy usein ristiriitaisia intressejä ja myös tältä osin kalatalousviranomaisen itsenäinen asema on keskeinen.

Yksittäisiä huomioita

Hallituksen esityksessä kalastuslain 19 §:ssä todetaan, että *maakuntavaltuuston on annettava kalatalousviranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttäminen hallintosäännössä maakunnan viranhaltijalle*. Maakuntalain (HE 15/2017) 79 §:ssä puolestaan todetaan, että *lain 16 §:n 1 momentin mukaan maakuntavaltuusto käyttää maakunnan päätösvaltaa. Maakuntavaltuusto voisi kuitenkin ehdotetun pykälän mukaan siirtää hallintosäännössä toimivaltaansa maakunnan muille toimielimille, joilla tarkoitetaan lain 29 §:ssä määriteltyjä toimielimiä, sekä luottamushenkilöille että viranhaltijoille*.

Tämän asian tulisi olla lainsäädännössä yksiselitteinen: kalatalousviranomaisen tulee olla riippumaton viranomainen.

Kalastuslaissa ja muissakin substanssilaeissa on hallituksen esityksessä puhuttu kalatalousviranomaista tarkoitettaessa vain *maakunnasta*. Parempi olisi selvyyden vuoksia näissä kohdissa käyttää johdonmukaisesti käsitettä *maakunnan kalatalousviranomainen*.